

УДК 316.4.063.3:364.6-058.65(477)"2022/..."

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.5.7>

Олена КУПЕНКО

доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій, Сумський державний університет, вулиця Миколи Сумцова, 2, м. Суми, Сумська обл., Україна, 40007

ORCID: 0000-0001-9131-5179

Scopus-Author ID: 55654031100

Юлія САВЕЛЬЄВА

кандидат філософських наук, старший викладач кафедри психології, політології та соціокультурних технологій, Сумський державний університет, вулиця Миколи Сумцова, 2, м. Суми, Сумська обл., Україна, 40007

ORCID: 0000-0001-8981-5465

Крістіна САХНО

асистент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій, Сумський державний університет, вулиця Миколи Сумцова, 2, м. Суми, Сумська обл., Україна, 40007

ORCID: 0000-0002-7361-544X

Бібліографічний опис статті: Купенко, О., Савельєва, Ю., Сахно, К. (2023). Інтеграція захисту: наявні практики та перспективи в Україні. *Ввічливість. Humanitas*, 5, 47–53, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.5.7>

ІНТЕГРАЦІЯ ЗАХИСТУ: НАЯВНІ ПРАКТИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УКРАЇНІ

Автори статті виходять з таких позицій: 1) в умовах воєнного стану в Україні гуманітарна допомога зберігає свою актуальність для постраждалого населення; 2) наразі проблематика гуманітарної допомоги, включаючи її нематеріальний вимір, не достатньо розкрита в публікаціях українських науковців; 3) важливим для осмислення є міжнародний досвід і стандарти гуманітарної допомоги.

Метою представленого в статті дослідження є розкриття змісту поняття «інтеграція захисту» в контексті аналізу наявних практик і перспектив гуманітарної допомоги в Україні. В основу аналізу покладено досвід роботи Глобального кластеру захисту та Кластеру захисту в Україні, міжнародні стандарти гуманітарної допомоги.

Визначення поняття «інтеграція захисту» застосовано в розумінні Глобального кластеру захисту і включає в себе складові: 1) пріоритету безпеці та гідності населення; 2) забезпечення усвідомленого доступу людей до допомоги; 3) підзвітності постраждалому населенню; 4) участі та розширення можливостей.

По кожній із цих складових здійснено аналіз практики гуманітарної допомоги в Україні. В якості наявних добрих практик виділено практики гендерного моніторингу, створення та підтримки в актуальному стані гендерних паспортів територіальних громад, створення та функціонування рад постраждалого населення та рад внутрішньо переміщених осіб, практики запобігання гендерно зумовленому насильству.

Виділено перспективи розвитку гуманітарної допомоги в Україні. Такі перспективи вбачаються в ідентифікації та моніторингу ризиків безпеки на рівні територіальних громад; в формуванні культури підзвітності постраждалому населенню; у розвитку згуртованості громад; у сприянні участі постраждалого населення, у тому числі участі жінок у прийнятті рішень; у врахуванні власних стратегій виживання постраждалого населення – людини, сім'ї, підприємства, громади.

Ключові слова: інтеграція захисту, гуманітарна допомога, усвідомлений доступ, безпека, гідність, гендерний аналіз.

Olena KUPENKO

Doctor of Pedagogy, Professor, Associate Professor of the Department of Psychology, Political Science and Socio-Cultural Technologies of Sumy State University, 2, Mykoly Sumtsova Str., Sumy, Sumy region, Ukraine, 40007

ORCID: 0000-0001-9131-5179

Yuliia SAVELIEVA

PhD, senior lecturer of the Department of Psychology, Political Science and Socio-Cultural Technologies of Sumy State University, 2, Mykoly Sumtsova Str., Sumy, Sumy region, Ukraine, 40007

ORCID: 0000-0001-8981-5465

Kristina SAHNO

Assistant Professor of the Department of Psychology, Political Science and Socio-Cultural Technologies of Sumy State University, 2, Mykoly Sumtsova Str., Sumy, Sumy region, Ukraine, 40007

ORCID: 0000-0002-7361-544X

To cite this article: Kuppenko, O., Saveleva, Y., Sahno, K. (2023). Intehratsiia zakhystu: naiavni praktyky ta perspektyvy v Ukraini. [Protection mainstreaming: available practices and perspectives in Ukraine]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 5, 47–53, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.5.7>

PROTECTION MAINSTREAMING: AVAILABLE PRACTICES AND PERSPECTIVES IN UKRAINE

The authors of the article adhere to the following positions: 1) in the conditions of martial law in Ukraine, humanitarian assistance keep its relevance for the affected population; 2) currently, the issue of humanitarian assistance, including its non-material dimension, is not sufficiently reflected in publications of Ukrainian scientists; 3) international experience and humanitarian assistance standards are important for understanding.

Main objective of the research presented in the article is to reveal the meaning of the "protection mainstreaming" concept in the context of analysis of existing practice and prospects of humanitarian assistance in Ukraine. The analysis is based on experience of the Global Protection Cluster and the Protection Cluster in Ukraine, international standards of humanitarian assistance.

Definition of the "protection mainstreaming" concept is applied in the sense of the Global Protection Cluster and includes the following components: 1) the priority of safety and dignity of people; 2) ensuring people's conscious access to assistance; 3) accountability to the affected people; 4) participation and empowerment.

Analysis of the practice of humanitarian assistance in Ukraine was carried out for each of these components. Existing good practices, the practices of gender monitoring, development and update of gender passports of territorial communities, establishment and functioning of councils of the affected people and councils of internally displaced persons, and practices of gender-based violence prevention are highlighted.

Prospects for development of humanitarian assistance in Ukraine are highlighted. Such prospects are seen in the identification and monitoring of security risks at the level of territorial communities; in the formation of a culture of accountability to affected people; in development of community cohesion; in promoting the participation of affected people, including participation of women in decision-making; taking into account the survival strategies of affected people – a person, a family, an enterprise, a community.

Key words: *protection mainstreaming, humanitarian assistance, humanitarian aid, meaningful access, safety, dignity, gender analysis.*

Актуальність проблеми. В умовах воєнного стану в Україні гуманітарна допомога є актуальною для постраждалого населення. Реагування здійснюють волонтери, ініціативні групи, державні та комунальні установи, громадські організації, бізнес. Значущою при цьому є підтримка з боку міжнародних організацій. Так за даними Управління з координації гуманітарних справ ООН станом на жовтень 2023 року допомогу отримали понад 10 мільйонів з 11,1 мільйона людей, яким було заплановано надати підтримку цього року. Зокрема, надано медичну підтримку 7,2 мільйонам людей, питну воду та гігієнічні засоби – 5,8 мільйонам людей, продукти харчування та засоби існування – 4,1 міль-

йону людей (Ukraine Humanitarian Response, 2023). І потреби в гуманітарній допомозі зберігаються.

Структури ООН та Червоного хреста, інших міжнародних організацій застосовують міжнародні стандарти гуманітарної допомоги, які враховують не лише потреби, а й безпекову ситуацію. На світовому рівні 15 ризиків захисту під час кризових ситуацій моніторить Глобальний кластер захисту (Protection risk, 2023). Із використанням інструменту моніторингу захисту Українським кластером захисту напрацьовано звіти у 10-ти раундах, останній з яких акцентує увагу на руйнуванні цивільного майна та громадської інфраструктури, ризиках доступу до

спеціальних послуг та засобів, тощо (Ukraine Protection Monitoring Tool at the Community Level, 2023).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вважаючи на її актуальність проблематика гуманітарної допомоги починає отримувати своє відображення в наукових публікаціях. Дослідники підкреслюють право людини на гуманітарну допомогу (Антонович, 2015). Аналізуються різні суб'єкти гуманітарної допомоги (Поляруш, 2017; Реньов, 2022; Сухобоква, 2022). Детально розробляються правові аспекти використання гуманітарної допомоги (Давидюк, 2016; Дудоров, Мовчан, Каменський, 2023; Спільник, 2022; Шаповалова, 2022).

Важливим для аналізу та широкого використання в Україні представляється поняття «інтеграція захисту», що вводиться в методичних виданнях гуманітарних організацій (Дорожня карта..., 2023). Разом із тим, наразі не було виявлено публікацій українських вчених, присвячених сутності гуманітарної допомоги, включаючи її нематеріальний вимір.

Мета дослідження – розкриття змісту поняття «інтеграція захисту» в контексті наявних практик і перспектив гуманітарної допомоги в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначення поняття «інтеграція захисту» сформульовано фахівцями Глобального кластеру захисту і включає в себе таке: 1) надання пріоритету безпеці та гідності, запобігання та мінімізація будь-яких ненавмисних негативних наслідків втручання, які можуть збільшити вразливість людей; 2) усвідомлений доступ людей до допомоги та послуг відповідно потребам без перешкод і дискримінації, включаючи особливу увагу до вразливих осіб і груп; 3) підзвітність, створення механізмів оцінки постраждалим населенням адекватності втручань, виявлення проблем, подання скарг; 4) участь і розширення можливостей – підтримка розвитку самозахисту та спроможності, допомога людям у відстоюванні їхніх прав, включаючи, права на притулок, їжу, воду та санітарію, охорону здоров'я та освіту (Brief on Protection Mainstreaming, 2013).

Ключові слова «допомога», «безпека», «гідність» використані у формулюванні першої стратегічної цілі документу «План гуманітарного реагування: Україна»: «надання своєчасної життєво необхідної багатосекторальної

допомоги переміщеним особам, непереміщеним людям та людям, які повернулись до місць постійного проживання, забезпечуючи їхню безпеку та повагу до людської гідності, із дотриманням гуманітарних принципів» (План гуманітарного реагування: Україна, 2023).

Спостерігається часткове виконання українськими кластерними гуманітарними організаціями стандартів гуманітарної діяльності. При цьому, як засвідчує практика, ідея інтеграції захисту не достатньо відома. Як наслідок – не завжди зрозумілими для вітчизняних суб'єктів є стратегії міжнародних донорів, а це, в свою чергу, не дозволяє повною мірою реалізувати потенціал міжнародної допомоги в екстремому реагуванні на надзвичайні ситуації та в плануванні й реалізації довгострокової перспективи відновлення та розвитку.

Міжнародні суб'єкти наголошують, що має бути забезпечено **усвідомлений доступ до гуманітарної допомоги** у відповідності до потреб і з урахуванням наявної ситуації. Окремо на цьому наголошується у напрацьованому міжнародними гуманітарними місіями Циклі гуманітарних програм. Підготовка до реагування на надзвичайні ситуації включає оцінку потреб, моніторинг та оцінку результатів з наскрізним гендерно чутливим підходом. Відповідний інструмент – швидкий гендерний аналіз – представлено у посібнику «Gender in Brief» (CARE) і є доступним для багатьох країн із високим ризиком (Чому гендерна рівність..., 2022). Використання швидкого гендерного аналізу дозволяє врахувати особливі проблеми, з якими можуть зіткнутися різні за статтю, віком, станом здоров'я, місцем проживання, соціальним статусом соціальні групи осіб. Таким чином вдається з'ясувати кількісні показники по кожній соціальній групі, що дозволяє прогнозувати для них ймовірні види гуманітарної допомоги.

Специфічні потреби жінок і дівчат, чоловіків і хлопців фокусуються в межах гендерно чутливого реагування на кризу, оскільки криза, як і будь-які інші суспільні процеси, по-різному впливає на різні групи населення. Відмінності у гендерних ролях, набутому життєвому досвіді жінок і чоловіків визначають особливості їх реагування на кризу. Врахування цих відмінностей дозволяє ефективно планувати і надавати гуманітарну допомогу.

Доступність послуг може бути предметом окремої уваги при наданні гуманітарної допомоги. Зокрема, доступність об'єктивно може бути оцінена, якщо враховувати підхід, що базується на правах людини і гендерній рівності. Для цього структурами ООН було розроблено оціночну рамку AAAQ (з англійської – availability, accessibility, acceptability, quality), яка дозволяє визначати бар'єри у доступності послуг (Availability, Accessibility, Acceptability..., 2019). Адже бар'єри, що перешкоджають доступу до послуг, у тому числі ті, які можуть бути не очевидними, збільшують ризик виникнення різних форм дискримінації.

Щодо забезпечення цього в Україні, то гуманітарна допомога надається в великих масштабах, в частині забезпечення в усвідомленості доступу в кращій ситуації є територіальні громади, які застосовують процедури гендерного моніторингу і мають гендерні паспорти.

Міжнародні суб'єкти наголошують і на наданні гуманітарної допомоги у **безпечний для постраждалого населення спосіб**. Це означає моніторинг не лише потреб, але й ризиків. На міжнародному рівні Глобальний кластер захисту здійснює моніторинг за 15 ризиками захисту у 31 країні. Станом на жовтень 2023 р. гендерно зумовлене насильство оцінюється як один із найбільших ризиків. Напади на цивільних осіб або інфраструктуру, примусове переміщення, викрадення, примусові зникнення констатуються в 92% операцій. Усі операції фіксують психологічне/емоційне насильство чи страждання серед населення (Protection risk, 2023).

Оцінка ризиків має включати гендерний аналіз, оскільки питання безпеки тісно корелюються із приналежністю до тієї чи іншої статі і пов'язаними з цим ролями, видами діяльності, відносинами. Так, чоловіки з більшою вірогідністю у ситуаціях конфлікту піддаються ризику вербування в озброєні групи, примусову працю, у той час як жінки, дівчата і хлопчики наражаються на підвищений ризик усіх форм гендерно зумовленого насильства, включаючи секс для виживання, сексуальну експлуатацію та наругу.

Щодо актуальної ситуації в Україні, то за підсумками 9-го (вересневого) 2023 р. раунду моніторингу, здійснюваного Кластером захисту в Україні, отримано висновки щодо загибелі або поранення цивільного населення; щодо

відсутності правових документів, емоційних труднощів і тривалості процедур як основних перешкод для отримання доступу до допомоги; щодо соціальної напруженості, здебільшого пов'язаної із суперечками щодо доступу до допомоги, засобів до існування та інших фінансових ресурсів; щодо психологічних травм, стресу і тривоги; щодо проблем доступу до спеціалізованих послуг для людей похилого віку та осіб з інвалідністю; щодо відстані і відсутності транспорту як основної проблеми захисту при доступі до державних соціальних послуг (Ukraine Protection Monitoring Tool at the Community Level, 2023). Це збільшує обсяги робіт місцевих гуманітарних організацій і вимагає кращої координації зусиль.

Гендерно зумовлене насильство визнано найбільш поширеним порушенням прав людини у світі, а згідно даних Фонду ООН в галузі народонаселення в Україні, щорічно в Україні від насильства страждає близько 1,1 мільйона осіб, і 90% з них – це жінки. Водночас й ці дані є приблизними і заниженими. Ситуація погіршується внаслідок повномасштабного вторгнення, зокрема й через актуалізацію такої форми гендерно зумовленого насильства як сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом. Для осіб, залучених у надання гуманітарної допомоги, цей факт є додатковим фактором ризику.

Важливим представляється, щоб моніторинг ризиків безпеки відбувався не лише на міжнародному і всеукраїнському рівні, але також і на рівні територіальної громади. Й саме на рівні територіальної громади мають бути реалізовані заходи пом'якшення щодо виявлених ризиків. З того, що здійснюється наразі на рівні територіальних громад – це облаштування укриттів, в першу чергу укриттів навчальних закладів, а також програми протидії гендерно зумовленому насильству та сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом. Програми та моніторинги безпеки можуть здійснюватись коаліціями організацій, які працюють на виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» і створені в 19 областях України. Для здійснення моніторингу залучається цільова група, таким чином забезпечується участь постраждалого населення, що відповідає базовому стандарту гуманітарної діяльності, також відбувається координація при прийнятті спіль-

них рішень та впровадженні рекомендацій моніторингу, а також здійснюється вплив на впровадження програм, щодо пом'якшення ризиків.

Такими, що потребують більшої уваги на рівні територіальних громад, виходячи із міжнародного досвіду представляються програми просвітництва щодо підвищення обізнаності у спільноті про причини пріоритетності певних груп, а також програми розвитку соціальної згуртованості.

Міжнародні суб'єкти наголошують також на сприянні **гідності** постраждалого населення при здійсненні гуманітарної допомоги. Це потребує зусиль у напрямках врахування власних стратегій виживання постраждалого населення, забезпечення їх участі у прийнятті рішень і процесах надання гуманітарної допомоги, а також підзвітності гуманітарних організацій в тому числі і перед постраждалим населенням.

Формування культури підзвітності постраждалому населенню наразі в українських реаліях розглядається скоріше як перспектива. Поза наявних практик публічного звітування очільників територіальних громад і процедур приймання та відповідей за зверненнями громадян, реагування на скарги при гуманітарній допомозі не застосовується як механізмом забезпечення якості (як це передбачено міжнародними документами, а саме Гуманітарним стандартом з якості та підзвітності). Поза практики звітування за кількісними й якісними показниками міжнародним донорам, випадки підзвітності гуманітарних організацій постраждалому населенню скоріше є виключенням.

Щодо участі у прийнятті рішень дієвим механізмом, що наразі розвивається в Україні, є ради внутрішньо переміщених осіб і ради постраждалого населення. При цьому участь жінок і дівчат у прийнятті рішень залишається викликом. На цьому наголошено і в результатах експрес-гендерного аналізу «Україна 2023», презентованого у листопаді 2023 року. Жінки і дівчата, попри активне залучення до гуманітарної діяльності, недостатньо представлені як на вищих політичних рівнях – у Верховній Раді України, так і на рівні місцевого самоврядування (Оперативний гендерний аналіз..., 2023).

В частині врахування власних стратегій виживання постраждалого населення слід ско-

ріше визначати перспективи. Орієнтири для цього задано, наприклад, «Мінімальними стандартами економічного відновлення» (Minimum Economic Recovery Standards, 2019). Важливим представляється, що ці стандарти враховують потенційних «невразливих» бенефіціарів, які є постачальниками ресурсів та основою стійкості для своїх сімей, найближчого оточення. Вони можуть бути залучені до допомоги тим, хто найбільше потребує. У відповідності до цього завдання гуманітарної допомоги – забезпечити доцільне сприяння. Тут міжнародною спільнотою пропонуються різні механізми: дослідження ринків, підтримка підприємств на ринка, доступ до ресурсів для виробництв, сприяння створенню кооперативів, сприяння отриманню нових професійних навичок, тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Виконаний аналіз дозволяє зробити висновок, що складові значимого доступу, безпеки та гідності наявні наразі в практиці українських гуманітарних організацій. Також завдяки співпраці з міжнародними гуманітарними організаціями відбувається усвідомлення поняття «інтеграція захисту» в його цілісності при наданні гуманітарної допомоги постраждалому населенню.

Перспективами для розвитку української практики гуманітарної допомоги вбачається таке:

- в частині значимого доступу: подальше застосування процедур гендерного моніторингу і створення та підтримка в актуальному стані гендерних паспортів територіальних громад;

- в частині безпеки: моніторинг ризиків безпеки на рівні територіальних громад; а також реалізація програм підвищення обізнаності у спільноті про причини пріоритетності в гуманітарній допомозі певних груп, програм розвитку соціальної згуртованості;

- в частині гідності: формування культури підзвітності постраждалому населенню; сприяння участі постраждалого населення, у тому числі участі жінок у прийнятті рішень; впровадження «Мінімальних стандартів економічного відновлення».

Для реалізації названих перспектив актуальним завданням подальших досліджень є обґрунтування та проектування просвітницьких програм для громадян, тренінгових про-

грам для надавачів гуманітарної допомоги; освітніх компонентів для здобувачів освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» для втілення ідей «інтеграція захисту» в практику гуманітарної допомоги та соціальних послуг в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Availability, Accessibility, Acceptability and Quality framework / UNICEF. 2019. URL: <https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2019/11/AAAQ-framework-Nov-2019-WEB.pdf> (дата звернення: 29.11.2023).
2. Brief on Protection Mainstreaming / Global Protection Cluster. 2013. URL: https://www.globalprotectioncluster.org/sites/default/files/2022-05/brief_on_protection_mainstreaming.pdf (дата звернення: 29.11.2023).
3. Minimum Economic Recovery Standards. Interactive Handbook / The SEEP Network. 2019. URL: <https://handbook.spherestandards.org/en/mers/#ch001> (дата звернення: 29.11.2023).
4. Protection risk / Global Protection Cluster. 2023. URL: <https://www.globalprotectioncluster.org/protection-issues> (дата звернення: 29.11.2023).
5. Ukraine Humanitarian Response 2023: Situation Report, 23 Nov 2023 [EN/UK] / UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. *OCHA Services*. 2023. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-humanitarian-response-2023-situation-report-23-nov-2023-enuk> (дата звернення: 29.11.2023).
6. Ukraine Protection Monitoring Tool at the Community Level : infographics / Protection Cluster Ukraine. *OCHA Services*. 2023. URL: <http://surl.li/orihf> (дата звернення: 29.11.2023).
7. Антонович М. М. Право на гуманітарну допомогу під час збройного конфлікту і відповідальність за його порушення згідно з міжнародним правом. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2015. Т. 168. С. 93–97. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0fb9d1e1-7e46-406e-9883-3f3adcc9dc1a/content> (дата звернення: 29.11.2023).
8. Давидюк В. Проблемні аспекти діяльності благодійних організацій в Україні та перспективи їх вирішення. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 12. С. 178–182. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/12/34.pdf> (дата звернення: 29.11.2023).
9. Дорожня карта для громад та закладів сфери соціального захисту в умовах надзвичайних ситуацій : проєкт «Посилення цивільного захисту та готовності до ескалації конфлікту в Україні». 2023. 28 с. URL: https://r2p.org.ua/storage/documents/b21bed479805373ce656ade300e701ebd1ea8ebb_original.pdf (дата звернення: 29.11.2023).
10. Дудоров О., Мовчан Р., Каменський Д. Кримінальна відповідальність за незаконне використання гуманітарної допомоги: проблеми класифікації та вдосконалення законодавства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 1. С. 21–37. URL: <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2023/04/1/1-2023-21-37.pdf> (дата звернення: 29.11.2023).
11. Оперативний гендерний аналіз ситуації в Україні / CARE International. 2023. 43 с. URL: https://careevaluations.org/wp-content/uploads/RGA_Ukraine_2023_UKRAINE_UKR.pdf (дата звернення: 29.11.2023).
12. План гуманітарного реагування: Україна / Управління ООН з координації гуманітарних справ. 2023. 180 с. URL: <https://www.unhcr.org/ua/wp-content/uploads/sites/38/2023/02/Ukraine-Humanitarian-Response-Plan-February-2023-UK.pdf> (дата звернення: 29.11.2023).
13. Поляруш С. Формування інституту гуманітарної допомоги: історико-правовий аспект. *Наукові записки. Серія : Право*. 2017. Вип. 1. С. 135–141. URL: https://cusu.edu.ua/images/nauk_zapiski/pravo/1_2017/135-141.pdf (дата звернення: 29.11.2023).
14. Реньов Є. В. УВКБ ООН: міжнародно-правовий статус та аналіз окремих аспектів діяльності в Україні. *Juris Europensis Scientia*. 2022. № 2. С. 136–140. URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/2_2022/27.pdf (дата звернення: 29.11.2023).
15. Спільник С. Особливості кримінальної відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 3. С. 22–29. URL: https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/11/3_ua_n2%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82_%D0%9D%D0%92_3-2022-22-29.pdf (дата звернення: 29.11.2023).
16. Сухобокова О. Гуманітарна допомога країн Балтії Україні на початку повномасштабної війни росії проти України (лютий – травень 2022). *Європейські історичні студії*. 2022. № 21. С. 113–126. DOI: <https://doi.org/10.17721/2524-048X.2022.21.8> (дата звернення: 29.11.2023).
17. Чому гендерна рівність є суттєвою для гуманітарної діяльності. 2022. URL: http://poruch.com.ua/wp-content/uploads/2022/05/The-Gender-Handbook-for-Humanitarian-Action_-_Section-AB-1.pdf (дата звернення: 29.11.2023).
18. Шаповалова А. О. Кримінальна відповідальність за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. *Юридичний бюлетень*. 2022. Вип. 26. С. 223–230. URL: <http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2022/26/30.pdf> (дата звернення: 29.11.2023).

REFERENCES:

1. UNICEF (2019). *Availability, Accessibility, Acceptability and Quality framework: A tool to identify potential barriers to accessing services in humanitarian settings*. <https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2019/11/AAAQ-framework-Nov-2019-WEB.pdf>
2. Global Protection Cluster (2013). *Brief on Protection Mainstreaming*. https://www.globalprotectioncluster.org/sites/default/files/2022-05/brief_on_protection_mainstreaming.pdf
3. SEEP Network (2019). *Minimum Economic Recovery Standards: Interactive Handbook* (3rd edn). <https://handbook.spherestandards.org/en/mers/#ch001>
4. Global Protection Cluster (2023). *Protection risk*. <https://www.globalprotectioncluster.org/protection-issues>
5. UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2023, Nov 23). *Ukraine Humanitarian Response 2023: Situation Report*. OCHA Services. <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-humanitarian-response-2023-situation-report-23-nov-2023-enuk>
6. Protection Cluster Ukraine (2023). *Ukraine Protection Monitoring Tool at the Community Level* [Infographics]. OCHA Services. <http://surl.li/orihf>
7. Antonovych, M. M. (2015). Pravo na humanitarnu dopomohu pid chas zbroinoho konfliktu i vidpovidalnist za yoho porushennia zghidno z mizhnarodnym pravom [The right to humanitarian assistance during armed conflicts and responsibility for its violation]. *NaUKMA Research Papers. Law*, 168, 93–97. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0fb9d1e1-7e46-406e-9883-3f3adce9dc1a/content> [in Ukrainian].
8. Davydiuk, V. (2016). Problemni aspekty diialnosti blahodiinykh orhanizatsii v Ukraini ta perspektyvy yikh vyrishennia [Problematic aspects of the activities of charitable organizations in Ukraine and prospects for their solution]. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 12, 178–182. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/12/34.pdf> [in Ukrainian].
9. *Dorozhnia karta dlia hromad ta zakladiv sfery sotsialnogo zakhystu v umovakh nadzvychnykh sytuatsii* [Road map for communities and institutions in the field of social protection in emergency situations] (2023). https://r2p.org.ua/storage/documents/b21bed479805373ce656ade300e701ebd1ea8ebb_original.pdf [in Ukrainian].
10. Dudorov, O, Movchan, R, & Kamenskyi, D. (2023). Kryminalna vidpovidalnist za nezakonne vykorystannia humanitarnoi dopomohy: problemy klasyfikatsii ta vdoskonalennia zakonodavstva [Criminal liability for illegal use of humanitarian aid: problems of assessment and improvement of legislation]. *Naukovyy Visnyk Dnipropetrovskogo Derzhavnogo Universytetu Vnutrishnikh Sprav*, 1, 21–37. <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2023/04/1/1-2023-21-37.pdf> [in Ukrainian].
11. CARE International (2023, Oct). *Operatyvnyi hendernyi analiz sytuatsii v Ukraini* [Rapid Gender Analysis Ukraine]. https://careevaluations.org/wp-content/uploads/RGA_Ukraine_2023_UKRAINE_UKR.pdf [in Ukrainian].
12. UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2023, Feb). *Plan humanitarnoho reahuvannia: Ukraina* [Ukraine: Humanitarian Response Plan]. <https://www.unhcr.org/ua/wp-content/uploads/sites/38/2023/02/Ukraine-Humanitarian-Response-Plan-February-2023-UK.pdf> [in Ukrainian].
13. Poliarush, S. (2017). Formuvannia instytutu humanitarnoi dopomohy: istoryko-pravovyi aspekt [Formation of the humanitarian assistance institute: historical and legal aspect]. *Scientific notes. Series: Law*, 1, 135–141. https://cusu.edu.ua/images/nauk_zapiski/pravo/1_2017/135-141.pdf [in Ukrainian].
14. Renov, I. (2022). UVKB OON: mizhnarodno-pravovyi status ta analiz okremykh aspektiv diialnosti v Ukraini [UNHCR: International legal status and analysis of certain aspects of activities in Ukraine]. *Juris Europensis Scientia*, 2, 136–140. http://jes.nuoua.od.ua/archive/2_2022/27.pdf [in Ukrainian].
15. Spilnyk, S. (2022). Osoblyvosti kryminalnoi vidpovidalnosti za nezakonne vykorystannia humanitarnoi dopomohy [Features of criminal liability for illegal use of humanitarian aid]. *Naukovyy Visnyk Dnipropetrovskogo Derzhavnogo Universytetu Vnutrishnikh Sprav*, 3, 22–29. https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/11/3_ua_n2/%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82_%D0%9D%D0%92_3-2022-22-29.pdf [in Ukrainian].
16. Sukhobokova, O. (2022). Humanitarna dopomoha krain Baltii Ukraini na pochatku povnomashtabnoi viiny rosii proty Ukrainy (liutyi – traven 2022) [Humanitarian assistance from the Baltic States to Ukraine at the beginning of Russia's full-scale war against Ukraine (February – May 2022)]. *European historical studies*, 21, 113–126. DOI: <https://doi.org/10.17721/2524-048X.2022.21.8> [in Ukrainian].
17. *Chomu genderna rivnist ye suttievoiu dlia humanitarnoi diialnosti* [Why gender equality is essential for humanitarian activities] (2022). <http://poruch.com.ua/wp-content/uploads/2022/05/The-Gender-Handbook-for-Humanitarian-Action-Section-AB-1.pdf> [in Ukrainian].
18. Shapovalova, A. O. (2022). Kryminalna vidpovidalnist za nezakonne vykorystannia z metoiu otrymmanna prybutku humanitarnoi dopomohy, blahodiinykh pozhertv abo bezoplatnoi dopomohy [Criminal liability for misappropriation of humanitarian aid, charitable donations or gratuitous aid]. *Law Bulletin*, 26, 223–230. <http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2022/26/30.pdf> [in Ukrainian].